

Korte praktijkevaluatie van de DUMAVA-regeling met verbeteropties

De Subsidieverlening DUMAVA is zeer gebruiksonvriendelijk opgezet:

- Op 3 oktober is de regeling opengesteld; pas om 9.00 uur 's ochtends konden de formulieren worden ingevuld; meegedeeld was dat alle op die dag ingediende formulieren zouden meedoen aan de vanwege budgetoverschrijding waarschijnlijk noodzakelijke loterij; dit betekende dus voor indieners het onder grote stress moeten invullen en deels ook overhaast verzamelen van volgens het formulier noodzakelijke informatie waarvan tevoren niet bekend was dat deze mede aangeleverd zou moeten worden
- Vervolgens duurt het bijna 6 maanden voordat definitief bekend is dat de aanvraag uitgeloot is; dit betekent dus dat gedurende de hele winterperiode geen investeringen konden worden uitgevoerd bij gebrek aan financiële zekerheid; uit de afwijzing blijkt dat ongeveer 50% van de aangevraagde subsidie kon worden toegekend, dus dat globaal de kans op het verkrijgen daarvan ook circa 50% zal zijn; dat betekent dus ook dat de tijd en moeite en kosten die aan een aanvraag worden besteed in de helft van de gevallen verloren gaan; met een verplichte inschakeling van adviseurs kost dit al snel € 5.000 per aanvraag gemiddeld wat met circa 500 afgewezen aanvragen dus zo'n € 2.500.000 verlies oplevert voor die maatschappelijke organisaties; aangezien ook de ingelote organisaties die kosten hebben gemaakt is het totaal verlies zo'n € 5 miljoen.
- Aangekondigd wordt een tweede ronde, opnieuw in het najaar, met wijzigingen, zodat alle niet toegekende aanvragen opnieuw moeten worden uitgevoerd; dat betekent voor de uitgelote aanvragers dus weer een verloren winterseizoen, opnieuw € 2,5 miljoen aan kosten, en ook weer een grote kans op afwijzing; zelfs bij toewijzing zouden dan rekening houdend met daarna komende vergunnings- en leveringstrajecten pas voor het winterseizoen 2024/2025 duurzame maatregelen effect kunnen hebben. Na vragen in de Tweede Kamer heeft de minister inmiddels toegezegd dat wijzigingen in de regeling zodanig beperkt gehouden zullen worden dat uitgelote plannen zonder revisie opnieuw kunnen worden ingediend, maar ook dat kost tijd en moeite.

De gebruiksvriendelijkheid en de effectiviteit zouden aanzienlijk kunnen worden verbeterd:

- Als de nu reeds ingediende subsidieaanvragen allemaal zouden worden beoordeeld wordt het mogelijk om de binnen het beschikbare budget vallende projecten direct toe te kennen, en de overige die aan de eisen voldoen een toezegging te verlenen voor de komende subsidieronde; voordeel is dat de nu uitgelote aanvragers dan niet opnieuw tijd en moeite en kosten moeten maken, en op basis van de financiële toezegging kunnen starten met het verkrijgen van de resterende 70 % financiering, met het voorbereiden van (vaak maanden durende) vergunnings- en ontwerptrajecten, en reservering van materialen en menskracht; bij het vrijkomen van het budget vroeg in het najaar kan dan grotendeels bij het begin van de winter 2023/2024 reeds profijt van de investeringen genoten worden; dat bespaart de doorgaans financieel kwetsbare maatschappelijke organisaties een tweede winterperiode met zeer hoge energiekosten
- Nog beter is om het subsidiebudget eerder beschikbaar te stellen of er een permanente regeling van te maken vergelijkbaar met soortgelijke subsidies voor profit-organisaties. Voor de overheid is deze subsidiëring gelet op het percentage van 30% nagenoeg budgetneutraal: de maatschappelijke organisaties betalen op investeringen 21% BTW, en met een geschat arbeidskostendeel bij de investeringen van 30% en een gemiddeld belastingpercentage daarover van 40% krijgt de fiscus via de uitvoerders van de verduurzamingswerkzaamheden ook nog zo'n 9% aan extra inkomsten binnen, dus netto zijn de kosten voor de overheid ongeveer nihil; het is dus voor de overheid een financieel zeer effectieve maatregel om snel extra energiebesparingen te kunnen realiseren en buitenlandse importen van aardgas te reduceren, en om tegelijkertijd ook direct de vitaliteit van maatschappelijke organisaties te verbeteren.

Bijlage met DUMAVA-discussie in de Tweede Kamer met opmerkingen

Tweede Kamer discussie

Roelof Bisschop:

Ik begin met een heel concreet punt. Dat is tevens een soort illustratie van waar het soms misgaat en waar het veel beter kan, zonder dat dat veel menskracht kost. Ik begrijp dat de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed, voor bijvoorbeeld scholen, zorginstellingen en kerken, vele malen overtekend is. Sinds eind vorig jaar kan daarvoor subsidie worden aangevraagd. Er is ongeveer om het dubbele bedrag gevraagd van wat er gereserveerd is. Ik begrijp dat er mogelijk een tweede ronde komt, maar dat de aanvragers daarvoor wel weer een nieuwe aanvraag moeten doen. Dat heeft natuurlijk gevolgen, zoals allerlei extra kosten voor advies enzovoorts. Mijn concrete vraag is waarom je dit niet simpeler zou organiseren, waarbij die aanvraag gestand gedaan wordt. Eventueel kan er om de bevestiging gevraagd worden dat de aanvraag nog onverkort van kracht is en dat er niets gewijzigd is. Op die manier kan je de regeling opnieuw openstellen.

Minister de Jonge:

Dan de subsidieregeling voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. De heer Bisschop had daar een vraag over. We zijn natuurlijk blij met de populariteit van die regeling. De aanvragers zullen hun afgewezen aanvraag wel opnieuw moeten indienen, maar de voorwaarden zullen bijna niet wijzigen. Ze kunnen die dus eigenlijk gewoon copy-paste opnieuw indienen. De regeling zelf staat niet toe, begrijp ik — dat is waarschijnlijk gewoon een juridisch ding — dat die afgewezen aanvragen opnieuw worden behandeld. In eerste instantie is de beslistermijn dertien weken, de termijn om de subsidie te behandelen. We zullen kijken wat mogelijk is om het zo snel mogelijk binnen die termijn te doen. Dertien weken is een uiterste termijn natuurlijk. Er is voor de volgende ronde ook veel geld. Dat maakt dat de kans dat je niet aan de beurt komt met je aanvraag kleiner is. Grosso modo kun je dus gewoon met dezelfde aanvraag volstaan. Het is een kwestie van het veranderen van een datum, denk ik. Dan ben je er ook. Dat helpt al, denk ik.

Roelof Bisschop:

Het eerste betreft de subsidies. Concreet heb ik het over de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed. Ik noemde die als voorbeeld, maar het probleem is iets breder, volgens mij. Copy-pasten, datum veranderen en inzenden: dat beeld bestaat niet bij adviseurs en mensen die het betreft. Moet er niet wat meer nagedacht worden over hoe we dat communiceren? Want als dat zo is, is dat natuurlijk fantastisch.

Minister de Jonge:

De heer Bisschop heeft nog gesproken over de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Ik snap het appel dat je het gewoon zo eenvoudig mogelijk moet maken. Ik meen oprecht dat het zit zoals ik net al aangaf: dat er zo weinig voorwaarden in de subsidieregeling zijn veranderd — er zijn eigenlijk gewoon geen voorwaarden in de subsidieregeling veranderd — dat je ook voor de nieuwe tranche toekunt met je oude aanvraag. Maar de heer Bisschop zegt dit niet voor niks. Hij krijgt kennelijk een ander beeld terug. Dat moeten wij dus even goed nagaan. En wij moeten er vooral goed over communiceren hoe eenvoudig het kennelijk is om de eerder afgewezen aanvraag weer te gebruiken voor de nieuwe aanvraag. De nieuwe tranche gaat open in september. Dus we hebben ook nog wel eventjes tijd om daar op een goede manier over te kunnen communiceren

Opmerkingen bij de discussie

Uit het antwoord van de minister blijkt dat de regeling niet wezenlijk verandert, en dat er in september weer nieuw geld beschikbaar komt. Echter, dan is er met dezelfde aanvraag wel weer opnieuw een kans maar geen zekerheid op subsidie. Juist die onvoorspelbaarheid van de overheid frustreert en traineert de verduurzaming. Want pas na toekenning van de subsidie (bij de nieuwe tranche in september 2023 dus in februari 2024) kunnen de maatschappelijke organisaties de rest van de financiering verkrijgen, en starten met de projectuitvoering, vergunningen en offertes aanvragen, en materialen bestellen en vakmensen inplannen. In de praktijk betekent dit dan dat de verduurzamingsmaatregelen vanwege de lange procedures en levertijden omstreeks maart 2025 effectief kunnen worden, dus pas over twee winterperiodes!

Het zou veel efficiënter zijn als de uitgelote aanvragen (niet de afgewezen of afgekeurde!) alsnog nu beoordeeld zouden worden, en bij gebleken geschiktheid de toezegging krijgen dat ze bij de nieuwe DUMAVA-ronde subsidie zullen krijgen. Dat kost de overheid geen extra geld (de subsidiebedragen blijven gelijk, en het geld is niet direct nodig want de uitbetaling vindt toch pas veel later plaats) maar het betekent wel dat de verduurzamingsprojecten die nu al zijn aangevraagd snel kunnen starten en dus een winterperiode eerder tot verminderd energiegebruik zullen leiden. Dat is toch ook overeenkomstig de doelstelling van het regeeringsbeleid.

Als de regeling zelf niet toestaat dat uitgelote aanvragen niet alsnog worden geverifieerd is dat geen "juridisch ding" maar een verbeterpunt dat met een ministerieel besluit eenvoudig te repareren moet zijn: het valt aan burgers niet uit te leggen dat de gewenste verduurzaming door onnodige bureaucratische belemmeringen wordt opgehouden.

Even ter verduidelijking: het subsidiegeld hoeft niet naar voren gehaald te worden; het gaat om het verkrijgen van zekerheid dat het er voor een project in de nieuwe tranche komt, zodat de aanvullende financiering geregeld kan worden en een start kan worden gemaakt. Hoe langer de overheid de burgers in onzekerheid laat, hoe meer de antipathie richting politiek en beleid groeit.